

Katona József Színház

's-Gravenhage
Koninklijke Schouwburg

vrijdag 17 en zaterdag 18 juni 1988
19.00 uur

Katona József Színház

Drie Zusters

Anton Tsjechov

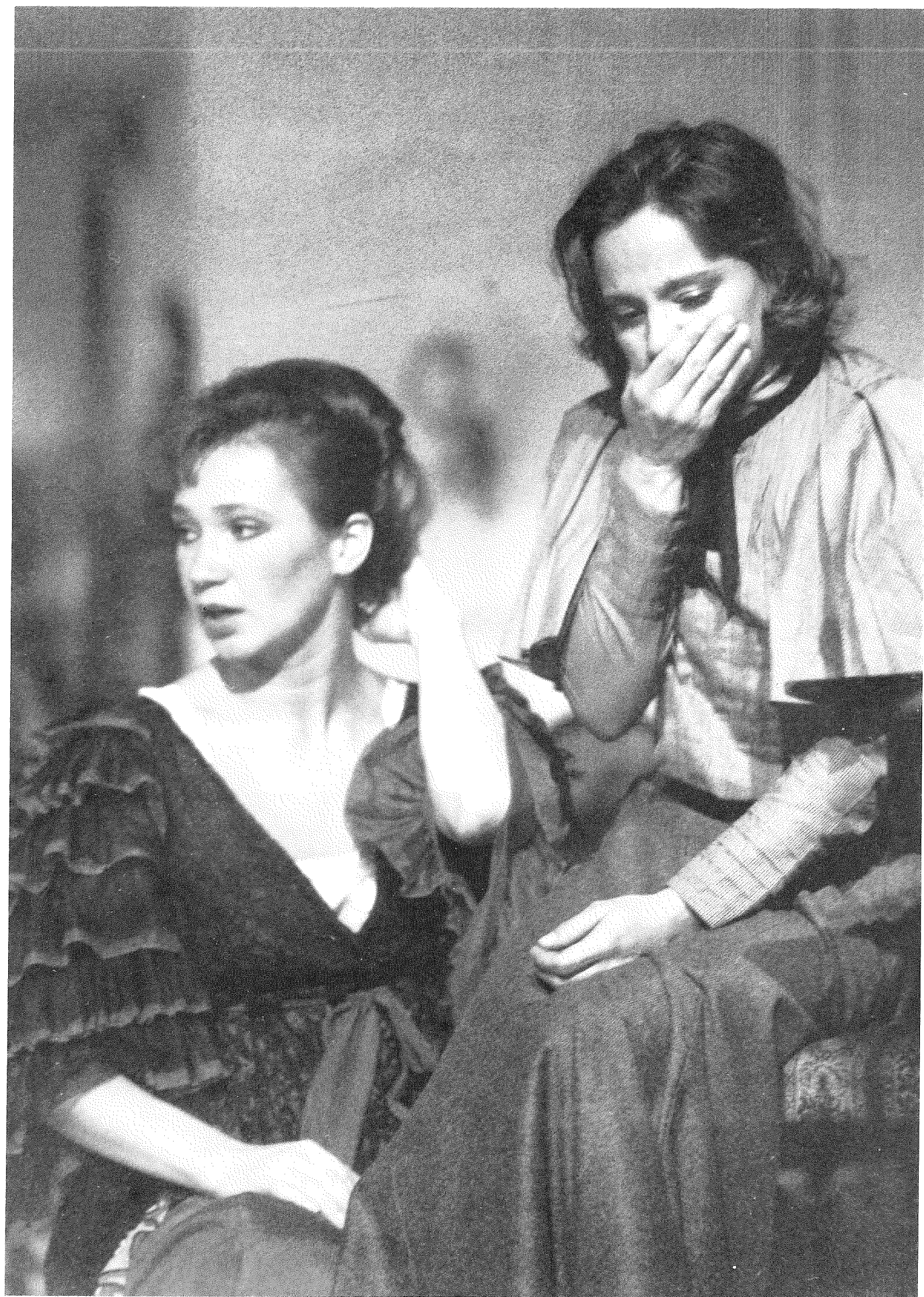
Toneelstuk in vier bedrijven

regie: Tamás Ascher
regie-assistent: Anikó Vajda

<i>Prozorov, Andrej Sergevitsj</i>	Tamás Végvári
<i>Natasja, Natalja Ivanovna</i>	Dorottya Udvaros
<i>Olga</i>	Erika Bodnár
<i>Irina</i>	Ági Szirtes
<i>Koelygin</i>	László Vajda
<i>Versjinin</i>	László Sinkó
<i>Toezenbach</i>	János Bán
<i>Soljonyj</i>	Géza Básti
<i>Tsjeboetykin</i>	József Horváth
<i>Fedotik</i>	Péter Blaskó
<i>Rode</i>	Frigyes Hollósi
<i>Ferapont</i>	Vilmos Kun
<i>Anfisa</i>	Matany Sandor Boske

Hongaarse vertaling Dezső Kosztolányi

decor	István Szlávik
muzikale leiding	Zoltán Simon
kostuums	Györgyi Szakács
dramaturgie	Géza Fodor
zakelijke leiding	Gábor Székely
artistieke leiding	Gábor Zsámbéki

HET KATONA JÓZSEF-THEATER, DE ONTSTAANS-GESCHIEDENIS VAN HET HUIDIGE ENSEMBLE

Uit Theater Heute: "Europa's nieuwste theaterwonder komt uit Hongarije en heet Katona József-Theater. Tot op heden in het Westen totaal onbekend, krijgt het Boedapester toneel plotseling overal de aandacht, het groeiende aantal uitnodigingen om elders te komen spelen is het bewijs daarvan. En waar men ook optreedt, waar er ook maar over dit gezelschap geschreven wordt, voelt men verbazing, wordt een spoor van verbijsterde theaterbezoekers achtergelaten: hoe is het mogelijk dat daar volkomen onopgemerkt, zonder dat iemand het in de gaten had, een theatergezelschap ontstaan is, dat de belangrijke Franse krant 'Libération' al met de Berlijnse Schaubühne en met het Milaanse Piccolo-theater vergeleken heeft."

Aan het begin van de jaren zeventig werden twee provincie-theaters toebedeeld aan twee veelbelovende regisseurs, zojuist van de theaterschool gekomen: Gábor Zsámbéki en Gábor Székely. Ofschoon Boedapest van oudsher hét theatercentrum van Hongarije is, zagen de hoofdstedelijke theaterminnaars zich plotseling genoodzaakt naar de provincie af te reizen, als ze werkelijk belangwekkend toneel wilden zien.

In 1978 werden Zsámbéki en Székely uitgenodigd samen de leiding van het in het slop geraakte Nationaal Toneel over te nemen. Helaas bleek het Nationaal Toneel slechts in naam veranderd te zijn, de structuur was dezelfde als voorheen.

In 1982 vertrokken Zsámbéki en Székely naar het Katona József-Theater, tot dan toe een kleine dependance van het Nationaal Toneel. Al spoedig viel het besluit om het theater artistiek en organisatorisch te verzelfstandigen. Het Nationaal Toneel verloor inmiddels nog meer aan artistieke betekenis omdat diverse acteurs Zsámbéki en Székely waren gevolgd. Daarna kregen ook de oude getrouwen uit hun twee voormalige theaters in de provincie de kans zich bij het gezelschap te voegen. Het ensemble kreeg bovendien versterking van enkele andere topacteurs zoals éminences grise Tamas Major en de grand old lady Hilda Gobbi. Het echte Nationaal Toneel was geboren onder de naam Katona József.

HET KATONA JÓZSEF-THEATER, DE SPEELSTIJL

De kracht van het Katona József-Theater schuilt in de enorme vakbeheersing van de acteurs en in het ensemblespel.

"Een actrice als Juli Basti (die in *Drie zusters* meespeelt) zou als ze in Londen in plaats van in Boedapest zou spelen allang wereldberoemd zijn," aldus Renate Klett in Theater Heute. Over *Drie zusters* schreef de Hongaarse Magyar Hírlap: 'Het opvallendste van deze voorstelling is de totale identificatie van iedere acteur met zijn rol. Er is geen enkele 'vervreemding', alles aan deze *Drie zusters* is realistisch, waarheidsgetrouw, doorleefd. Elke figuur uit het stuk beleeft zijn eigen tragedie, en de regisseur ziet zowel af van een stellingname als van de mogelijkheid tot karikatuur.'

Het Katona József-Theater is dus als acteurs-theater te beschouwen. Toch zijn het wel degelijk de regisseurs die het gezicht van het gezelschap bepalen. Naast Székely en Zsámbéki vervulde regisseur Tamas Ascher een prominente rol.

DRIE ZUSTERS, DE VOORSTELLING

Drie zusters is ongetwijfeld de meest succesvolle produktie van dit gezelschap. In 1986 werd deze produktie door het Hongaarse publiek en de Hongaarse toneelcritici tot voorstelling van het jaar uitgeroepen. In 1987 leidde *Drie zusters* tijdens 'Theater der Welt 87' in Stuttgart tot een sensatie.

Ascher gaf het stuk weer als een verzinnebeelding van voorbijgegangene en verloren tijd. De voorstelling vangt gedempt aan op geanimeerde conversatietoon en eindigt bitter in een indrukwekkend pandemonium van katatonische zielsverkillung.

'Een slot zo brutaal en niets ontziend dat men niet onaangeroerd kan blijven... en die elke taalbarrière doen vergeten. De voorstelling laat het verhaal messcherp en zonnklaar zien. Zo onverbiddelijk heb ik het nog nooit gezien. Er blijft geen sprankje hoop of utopie over, van het argeloze begin tot het uitzichtloze slot sleurt het stuk de personages mee in zijn val waaraan geen eind lijkt te komen, en deze val is onontkoombaar en onafwendbaar... Theater als een fragment leven, samengeperst en aangescherpt, Tsjechov als schrijver van nu, modern en met meer geldingskracht dan alle anderen.' (Theater Heute).

TAMÁS ASCHER

Tamás Ascher werd in 1949 geboren en studeerde in 1973 af aan de Hongaarse theateracademie. Van 1973 tot 1978 werkte hij in Kaposvár, samen met Zsámbéki, de huidige artistiek leider van het Katona József-theater, die toen artistiek leider was in Kaposvár. In 1978 ging hij met Zsámbéki mee naar het Nationaal Toneel in Boedapest, om tesamen met hem en Székely in 1980 het Nationaal Toneel weer te verlaten. Sinds 1981 is Ascher artistiek leider van het theater te Kaposvár. Een van zijn geregelde optredens als gastregisseur bij het Katona József-theater, resulteerde in *Drie zusters*. Naast toneel heeft hij opera geregisseerd, onder meer Mozarts *Idomeneo* aan de Hongaarse Staatsopera.

TSJECHOV

Anton Tsjechov leefde van 1860 tot 1904. Hij stamde uit een familie van lijfeigenen. Door noeste arbeid wist hij zich en zijn familie vrij te kopen. Naast schrijver was hij arts. De adellijke en rijke Tolstoj (1828-1910) was de eerste schrijver geweest die depressie en uitzichtloosheid tot literatuur verheven had. Tsjechov volgde hem. In tegenstelling tot Tolstoj kon Tsjechov zich echter niet permitteren de materiële voorwaarden van het menselijk bestaan te veronachtzamen. Dit verschil is in hun beider werk duidelijk herkenbaar maar evenals bij Tolstoj wordt Tsjechovs werk gekenmerkt door rusteloosheid, opperste gespannenheid en melancholie, want het bij de intellectuelen van zijn tijd in zwang zijnde pessimisme ging ook aan Tsjechov niet voorbij. In al zijn stukken treft men personages aan die deze levensvisie huldigen.

Tsjechovs grote stukken zijn *Platonov* (jaren tachtig), *Ivanov* (1887), *De bosgeest* (1889), *De meeuw* (1896), *Oom Wanja* (1899), *Drie zusters* (1900) en *De kersentuin* (1903).

Tsjechov had een problematisch, maar literair productief huwelijk met de actrice Olga Knipper. Knipper heeft veel van Tsjechovs vrouwenrollen gespeeld en door haar samenwerking met de regisseur Stanislavski, één van de invloedrijkste theatertheoretici van deze eeuw, in belangrijke mate het aanzien bepaald van het Tsjechov-spelen en ook van het toneel in het algemeen. In Nederland heeft Stanislavski's invloed via de regisseur Peter Sjarov tot een jarenlang gecultiveerde Tsjechov-stijl geleid ("Met geloken ogen sloegen de drie de blik ten hemel, zeggende 'Naar Moskou, naar Moskou, naar Moskou'").

DRIE ZUSTERS, DE INHOUD

In een Russisch provinciestedje wonen de kinderen van wijlen generaal Prosorov. Het gezin is hier elf jaar geleden uit Moskou heen verhuisd met het garnizoen van de generaal. Inmiddels hebben de kinderen, de drie zusters en een broer, de volwassen leeftijd bereikt; Irina en Andrej zijn nog jong en gaan door voor veelbelovend, Olga en Masja beginnen al aardig op leeftijd te geraken. Olga, de oudste, inmiddels al 28 en nog niet getrouwd, is lerares aan een meisjesgymnasium. Ze verlangt naar een echtgenoot. Masja is getrouwd met een weinig opmerkelijke leraar, Koelygin. Irina leeft met het idee nog een heel leven voor zich te hebben. Ze koestert de gedachte zich nuttig te zullen maken met een sociaal beroep.

Aller hoop is gevestigd op broer Andrej, die door wijlen vader was voorbestemd voor een loopbaan in de wetenschap. Hij is de trots van de familie, verafgoed door zijn zusters, terwijl ook zijn onhandigheid als iets bijzonders wordt uitgelegd.

Als hij als hoogleraar naar Moskou geroepen zou worden, konden zij met hem mee.

De drie zusters proberen de grandeur waarin hun familie gewoon was zich te bewegen te cultiveren door traditioneel salon te houden. Jonge, knappe en veelbelovende officieren zijn er geregeld te gast.

Eerste bedrijf

Het is lente. Irina is jarig. Er wordt gehoopt op belangrijk verjaardagsbezoek.

Twee officieren dingen naar Irina's hand, de ontwikkelde, maar onooglijke baron Toezenbach en de cynische stafkapitein Soljonj.

De nieuwe batterijcommandant Versjinin maakt juist deze dag zijn opwachting in de salon. De zusters horen enthousiast Moskouse wederwaardigheden aan. De belangstelling van Masja voor de verhalen van Versjinin wordt niet heel erg op prijs gesteld door haar echtgenoot Koelygin. Met een patriarchaal gebaar legt hij op een gegeven moment zijn hand op haar schouder. De harmonie blijkt niet heel diep te reiken, haar gezicht vertrekt van walging.

Ook een onzeker jong meisje komt op verjaardagsbezoek, Natasja, die zich in het gezelschap niet goed een houding weet te geven en wier smaak schrijnend contrasteert met de normen die in het gezelschap beleden

worden.

Irina idealiseert de menselijke arbeid en neemt zich voor een arbeidzaam leven te gaan leiden, ook al heeft haar familie van oudsher arbeid veracht. Toezenbach zegt haar te begrijpen. Hij heeft nooit hoeven werken. Hij meent echter dat een revolutie ooit in een klap zowel het vooroordeel tegen de arbeid als de verveling weg zal vagen. Tsjeboetykin laat zich erop voorstaan dat hij sinds zijn studententijd nooit meer een boek heeft gelezen, alleen kranten.

Versjinin meent dat het leven dat men thans leidt ooit als gecompliceerd en niet helemaal beschaafd, misschien zelfs als verdorven en zinloos gezien zal worden. Toezenbach is juist een tegenovergestelde mening toegedaan, misschien zal men er ooit met ontzag naar omzien. Hij snijdt het onderwerp liefde aan, met het oog op zijn gevoelens voor Irina. Deze negeert hem echter.

Wanneer het gezelschap zich vervolgens vermaakt met een bromtol lijkt de orde hersteld. Een ieder lijkt vredig in gedachten op te gaan. Dat de bromtol slipt en omrolt wordt niet als een slecht voorteken ervaren. Aan het diner voelt Natasja zich onwel en loopt van tafel weg. Andrej acht dit het geschikte moment haar zijn liefde te verklaren en doet haar een huwelijksaanzoek.

Tweede bedrijf

Twee jaren zijn verstreken. De verhoudingen zijn verhard. Het heldere licht heeft plaats gemaakt voor een sombere winterse stemming. Natasja heeft het bewind in huis overgenomen. Ze loopt alle kamers van het huis rond om te zien of iemand licht heeft laten branden. Tegen iedereen vertelt ze hoe intelligent het zoontje van haar en Andrej is. Andrej heeft een onbetekenend ambtenarenbaantje genomen en brengt de tijd verder door met kaartspelen. Tegen de oude dove Ferapont klaagt hij zijn nood over de verveling van het huwelijk.

Masja komt binnen met aan haar zijde Versjinin. Versjinin is verliefd geworden op Masja en klaagt bij haar zijn nood over zijn huwelijksleven: dat zijn kinderen zulk een moeder hebben, de arme schepsels, die geestelijke armoede! Zij is evenzeer verliefd geworden op hem en klaagt haar nood over haar huwelijk met de gymnasiumleraar. Men ziet de twee de hele tijd om elkaar heen kruipen en sluipen, als verliefde adolescenten. Telkens maken ze avances, geen gelegenheid laten ze voorbij gaan elkaar heimelijk een blik toe te werpen, elkaar aan

te raken; af en toe zijn ze ternauwernood in staat de grenzen van de betamelijkheid in acht te nemen. Irina komt binnen met Toezenbach. Ze draagt haar haar strak in een wrong en haar kleding heeft dezelfde vale kleuren als van haar oudere zusters. Irina's maatschappelijke carrière bestaat inmiddels uit een baantje als telefoniste bij het postkantoor. Ze is moe, ze haat het werk, ales wat ze verwacht had ontbreekt er aan. Ze verheugt zich op de komst van een stoet feestgangers, die naar traditioneel Russisch gebruik, het huis zullen aandoen: het is carnaval. Irina spreekt haar verlangen naar Moskou uit, Versjinin verlangt naar een kop thee. Het blijkt dat Andrej gisteren tweehonderd roebel verspeeld heeft.

Tsjeboetykin komt binnen met een nieuwe krant en roept Irina. Samen gaan ze patience spelen. Toezenbach en Versjinin slaan aan het filosoferen. Toezenbach meent dat het leven blijven zal als het is, gecompliceerd, geheimzinnig en gelukkig. De mens zal altijd zuchten en steunen onder zijn lot, altijd bang blijven voor de dood en niet willen sterven. Versjinin meent dat alles zal veranderen, dat iedereen werken zal, en dat pas de kindskinderen het geluk deelachtig zullen worden. Toezenbach heeft zijn ontslag als officier genomen, tot ongenoegen van Masja, die alle reden heeft carrières in de burgermaatschappij te verafschuwen. Natasja komt weer binnen om opnieuw hoog op te geven over haar kind. Er wordt een bericht bezorgd voor Versjinin: ten tweeden male heeft zijn echtgenote een zelfmoordpoging gedaan. Hij spoedt zich heen. Masja houdt het niet langer uit. De piano moet het ontgelden; op het instrument waar in het eerste bedrijf zo harmonieus op werd gespeeld beukt Masja er in het wilde weg op los. Vervolgens dwarrelt het spel patience van Irina en Tsjeboetykin door de kamer. Tenslotte zinkt ze voor de haard ineem en zet het op een zuipen.

Iedereen drinkt wat. De stemming klaart zowaar wat op, er ontstaat opnieuw iets dat lijkt op harmonie en wederzijdse toenadering. Dan verschijnt broer Andrej, die een verzoek van Natasja over moet brengen: of de feestgangers straks wellicht afbesteld kunnen worden, want het zoontje voelt zich misschien niet helemaal lekker. Het gezelschap ziet zich genoodzaakt uiteen te gaan.

Toezenbach dingt onverdroten naar Irina's hand, daarin gedwarsboomd door de immer cynischer Soljonyj. In een machteloze poging grijpt Toezenbach Irina vast. Verschrikt deinst zij terug, vertwijfeld blijft ze

roerloos op een afstand staan. Natasja heeft dit alles zien gebeuren. Ze komt tevoorschijn en maakt van de gêne gebruik om voor haar kind de woonkamer op te eisen.

Het kamermeisje meldt Natasja dat de Heer Protopopov, Andrejs chef, voor de deur staat om Natasja uit te nodigen voor een tochtje buiten. Zij moet lachen, maar gaat toch op de uitnodiging in. Versjinin keert terug, de zelfmoordpoging van zijn vrouw was alleen maar een dreigement geweest. Hij en Koelygin treffen een vrijwel verlaten huis aan en vertrekken weer. Olga komt vermoeid thuis en gaat naar bed. Natasja komt beneden en gaat glimlachend de deur uit, Irina blijft alleen achter en verlangt naar Moskou.

Derde bedrijf

De zolder, op de kamer van Olga en Irina. De opgehoopte energie en agressie zoeken een uitweg. De stad staat in brand. Het vuur verspreidt een nachtelijke gloed. Het wat afgelegen huis van de familie is een toevluchtsoord voor de évacués. De familie en aanhang hebben zich teruggetrokken op de zolder. Masja ligt op een divan te slapen. Olga haalt ten behoeve van de vluchtelingen stapels dekens en kleren van de zolder. De stokoude Anfisa moet de stapels naar beneden dragen. De ene na de andere straat wordt door de vuurzee in de as gelegd. Het huis van de Versjinins was bijna ook in vlammen opgegaan. Het gezin kan de nacht hier doorbrengen. En ook de jonge officier Fedotik is genoodzaakt de nacht ten huize van de Prosorows door te brengen.

Olga lijkt voor korte tijd een nieuwe bestemming te hebben gevonden en loopt redderend rond. Anfisa loopt af en aan. Ze hijgt van inspanning en rust even uit op een stoel. Natasja komt boven. Ze is blij want haar twee kinderen liggen allebei rustig te slapen. Dan vaart ze uit tegen Anfisa, omdat die het waagt in haar aanwezigheid te blijven zitten. Anfisa verdwijnt. Olga probeert te protesteren tegen Natasja's optreden, maar krijgt als repliek dat oude, overbodig geworden personeelsleden het huis maar uit moeten. Masja neemt haar kussen op en wandelt geërgerd weg. Koelygin treedt binnen, op zoek naar Masja. De oude dokter heeft zich bedronken. Hij openbaart dat hij onlangs een medische fout heeft gemaakt, tengevolge waarvan een patiënte is overleden: de reden was dat hij de juiste behandelingstechniek totaal vergeten was. In zijn dronkenschap moet hij tevens kwijt dat

Natasja een verhouding heeft met Andrejs chef. Versjinin had zijn gezin even achtergelaten; prompt heeft hij zijn dochtertjes slechts gekleed in hemd op straat gevonden. Hij heeft ze nu maar even naar boven gebracht. Masja en haar man schreeuwen tegen elkaar. Masja is door het dolle heen, want Adrej heeft een zware hypotheek op het huis genomen. Al het geld heeft hij aan Natasja in beheer gegeven, zonder dat de twee zich er rekenschap van hebben gegeven dat de drie zusters medeëigenaars van het huis zijn.

Andrej probeert zich te verontschuldigen, en verontschuldigt zich ook voor het feit dat hij het nooit tot hoogleraar gebracht heeft en er tevreden mee is lid van het gemeentebestuur te zijn. Alleen Olga zien we de kalmte bewaren. Ze loopt rond, hier een troostend woord tot iemand richtend, daar praktische hulp biedend. Alleen, ze heeft er nauwelijks de kracht nog toe. Masja is ter aarde neergezonken en ijlt alleen nog maar over verloren idealen: de arbeid, Moskou, de toekomst.

In een poging te troosten adviseert Olga haar op Toezenbachs aanzoek in te gaan. Na de uitbarsting, waar ze zelf een einde aan maakt als ze zich met een emmer water overgiet, is er iets in Irina gebroken - de jaren van haar jeugd zijn voorbij. Aan het slot liggen Irina en Olga uitgeput op bed, waakdromend en ellendig; ze zullen niet meer vechten, niet tegen Natasja en niet tegen het lot.

Als laatste voegt ook Andrej zich bij het nachtelijk gezelschap.

Vierde bedrijf

Het toneel loopt achterin uit in een somber verlichte tuin. Vooraan schijnt het licht schel en kil.

Na de mislukte pogingen tot verzet in de derde acte resten nog slechts berusting en apathie, lethargie en leegte. De impasse is alomvattend, iedereen is half waanzinnig van verdriet en vertwijfeling, weerstand wordt er niet meer geboden. Natasja en Koelygin zijn de enigen die nog winnen. Natasja heeft de macht in huis overgenomen, Koelygin herwint de macht over Masja - de middelmaat zegeviert. Andrej, bijna een Beckett-personage, zeult met de kinderwagen rond en mompelt voor zich uit.

Het garnizoen wordt overgeplaatst. Op een herfstige dag komen de officieren afscheid nemen. Irina is met Toezenbach verloofd en wil met haar toekomstige echtgenoot de stad

verlaten. De jonge officieren Fedotik en Rode, ook de oude Tsjeboetikin komen langs, om van Irina en Toezenbach en van Masja en Koeligin afscheid te nemen. Koeligin en Irina proberen van Tsjeboetykin te weten te komen wat gisteren is voorgevallen op de promenade. Hij ontwijkt het antwoord. Aan Andrej heeft Tsjeboetykin het echter al verteld. Als Irina weg is vertelt Andrej het: Soljony heeft Toezenbach uitgedaagd voor een duel; indertijd heeft hij Irina bedreigd dat hij haar aan geen ander zou gunnen. Tsjeboetykin wil het voorgevallene bagatelliseren en afdoen als kwajongensgedoe. Maar het is Soljony's derde duel.

Olga is tegen haar bedoeling in rectrix op haar school geworden. Ze heeft het druk met haar werk, maar komt desalniettemin ook afscheid nemen.

Olga neemt afscheid van Versjinin.

Toezenbach maakt zich los van het gezelschap; Irina is nog steeds niet op de hoogte van de ware reden. Voor hij weg loopt schildert hij haar hun toekomst. Uit de onverschilgheid van Irina valt af te leiden dat voor haar gepassioneerde liefde niet de reden van hun verloving is. Op zijn mismoe-dige vraag geeft ze toe dat ze nog nooit op iemand verliefd is geweest. Aan het eind van de straat blijft hij nog een keer staan. Hij roept nogmaals haar naam. Als hij niet weet wat hij zeggen moet roept hij dat hij die dag nog geen koffie gedronken heeft; of ze alvast een kopje voor hem wil bestellen, hij is zo terug.

Masja's temperament en vitaliteit van wel- eer verraden zich nog éénmaal, als ze afscheid moet nemen van Versjinin. Lang en hartstochtelijk, bittere tranen schreiend, kust ze hem en klampt zich aan hem vast. Als hij zich tenslotte los weet te rukken, stort Masja ter aarde, schouderschokkend, hevig naar adem snakkend. Terwijl Olga haar tracht te kalmeren, weerklinkt veraf de regimentsmuziek. Ook Koeligin probeert haar troost te bieden; goedmoedig bezweert hij haar nooit enig verwijt van het voorgevallene te zullen maken, nooit enige toespeling. Irina voegt zich weer bij het gezelschap; nog één keer wil zij met iedereen samen zijn, omdat zij morgen, als ze getrouwd is, het huis verlaten zal.

Tsjeboetykin komt en roept Olga terzijde. Hij fluistert haar iets in het oor, waarop Olga, lijkleek geworden, Irina bij de hand neemt. Deze vraagt haar kort en zakelijk mee te delen wat er gebeurd is.

Toezenbach is in het duel gesneuveld. Irina barst in huilen uit, het lag in de dingen

besloten dat het zo zou aflopen! Het geluid van de regimentsmuziek klinkt van steeds dichterbij. De zusters grijpen elkaar beet. Masja zegt dat ze wegtrekken, dat degene die de enige voor haar was voor altijd weg is en dat men moet leven, blijven leven. Irina zegt dat men ooit begrijpen zal waarom het allemaal nodig is geweest, al deze kwellingen - tot die tijd zal de mensheid moeten werken, arbeiden.

Hoe vrolijk klinkt de muziek, merkt Olga op, nog niet alles is verloren en spoedig zal men weten waartoe het leven dient, het lijden. Ach, wisten we het maar, wisten we het maar.

De muziek zwelt aan, tot oorverdovend niveau, tot alles wordt overstemd.

In een commentaar op Drie zusters schrijft Karin Kathrein: '...het is niet toevallig dat alleen de jonge vrouw die geen Moskou-

idealen koestert bereikt wat zij wil: natasja heeft zich geen onbereikbare doeleinden gesteld en verwezenlijkt ze simpel en trefzeker. De anderen dromen van een beter leven in Moskou en kwijnen intussen weg in de provincie, verspelen hun leven met de blik naar de verte gewend en verliezen het van de realiteit, die hen ontglipt tussen hun herinneringen en verlangens door (...) Maar de mislukking lijkt niet uitsluitend te wijten aan de indolentie en apathie van de vertegenwoordigers van een verdwijnende wereld. Veeleer schildert Tsjechov eenvoudigweg het onvermogen van mensen om hun levensgeluk te vinden en hun dromen te verwirkelijken. Tussen nihilisme en de vertwijfelde pogingen het leven zin te geven verliezen ze de vat op het bestaan'.

Neil van der Linden.

